

МИМЕЗИС

Наслов на оригиналот

Mimesis

Andrej Nikolaidis, Cetinje 2003

Copyright of the translation © S. Fischer Foundation
by order of TRADUKI

Објавувањето на ова дело беше поддржано од ТРАДУКИ, книжевна мрежа, на која ѝ припаѓаат Сојузното министерство за европски и меѓународни прашања на Република Австрија, Министерството за надворешни работи на Сојузна Република Германија, швајцарската културна фондација Про Хелвечија, КултурКонтакт Австрија, Гете Институтот, Агенцијата за книги на Словенија ЈАК, Министерството за култура на Република Хрватска и фондацијата „С. Фишер“.

traduki

Андреј Николаидис

МИМЕЗИС

ПРЕВОД
АЛЕКСАНДАР ПРОКОПИЕВ

„Разбирате: оној што зборува е неподвижен, останал неподвижен додека реченицата била изговорена, внимателно воздржувајќи се од секој гест”.

Жак Дерида, „Вистината во сликарството”

A1:
I SEE A DARKNESS
Bonnie Prince Billy

Моето име е Константин Теофилис.

Ако верувате во приказните за специфичностите, за преголемата оддалеченост и за топ-листите на нации, секако, нема да ви се измолкне тоа дека носам грчко име. Еден мој добар пријател вели дека е голема среќа да се биде роден во грчкиот јазик, во кој, низ филозофите, најпрво прозборело Битието, а потоа низ Новиот завет – и самиот добар Господ Бог. За тоа, за жал, не можам да ви кажам ништо: бегајќи час пред едната, час пред другата војска, моето семејство на својот пат од Жичиште до Улцињ изгубило поголем дел од своите поседи и богатства. До 1974 година, а таа година ми е особено важна, до 1974 година кога Константин ќе заплаче во кошевското родилиште и по дванаесет часа грчеви што ќе завршат со царски рез ќе ги израдува мајката Ана и таткото Јоанис, до 1974 година кога семејството Теофилис месејќи леб и печејќи ѓевреци, се провлекувало низ Првата светска војна, низ српската окупација на Црна Гора во 1918 година, низ првата Југославија, Втората светска војна, месејќи, повторувам, печива во малата пекарница прозаично (а прозаичноста е добра за работата) наречена „Кај Грците“, месејќи ги и за

српските жандари, и за италијанските офицери, и за црните мустаклести балисти, месејќи сè до 1945, кога дедо Никола водејќи се од непогрешливиот деловен инстинкт – да го наречеме во оваа прилика – *грчки* – проценува дека доаѓаат тешки времиња за малите семејни фирми и го затвора дуќанот, до 1974 година, како што реков, семејството Теофилис ќе ја изгуби и последната и најголема скапоценост што прадедото Наум ја понел од Жичиште, кога како водач на карванот на кирации во воловската кола ја сместил жената Хелена и трите ситни деца и ги однел да го продолжат животот во Улцињ – ќе го изгуби знаењето на грчкиот јазик.

Во куќата во којашто пораснав никогаш не е изговорен грчки збор. Иако одбиваше да го признае тоа, татко ми искрено страдал поради тоа. Неговите браќа, кои ги посетувавме во лето кога од Сараево, каде што живеевме, одевме во Улцињ, каде што татко ми на имотот на дедо по Големиот земјотрес изгради мала куќа, со мака успеваа да се потсетат на некои грчки фрази. Тогаш кога еуфоријата на семејните ручеци ќе достигнеше врв, а домашната лозова ракија ќе се заменеше со црно вино, *некој* од браќата на татко ми пелтечејќи ќе запееше *некоја* грчка песна, *нешто* што сакаше да си го потпевнува дедо ми во ретките моменти кога не ја читаше Библијата и не размислуваше за сопствената смртност и за пеколот, тој стар грчки свештеник кој од немај-каде станал пекар. Секако забележувате дека велам „таткови браќа“, а не „моите чичковци“. Односите во семејството Теофилис, особено оние помеѓу татко ми и *неговите браќа*, беа статични и студени – јас само ја продолжувам традицијата. *Вие, Теофилиси,*

сте како грчки кипови, ми велеше мајка ми. Можеби не копнееја еден за друг, но ни зло не си правеа. Под услов да верувате дека рамнодушноста претставува висок степен на мудрост ќе ги прифатите тие односи како рационални и коректни. Меѓутоа: се лажете ако мислите дека грчкиот јазик нема вина во целата приказна.

Прадедо ми Наум од Жичиште, кај Москополе, се сели во Улцињ. Дедо ми Никола кон крајот на деветнаесеттиот век во Котор се качува на брод што ќе го однесе во Америка. Татко ми Јоанис, брзо по моето раѓање, се сели во Сараево. А чичковците, „браќата на татко ми“? Еден заминува во Грција. Друг кај Кордоба го убиваат војниците на Франко. Третиот, капетан на брод во пензија, во деведесеттата година, чувствувајќи ја близината на смртта, едно неделно утро ги буди домашните и им вели: *продаваме сè, се селиме во Чантавир*, верувајќи, претпоставувам, дека во рамницата Војводина смртта нема да го пронајде. Умира два месеци подоцна. Во прошталното писмо инсистира да го закопаат во Чантавир: *сит сум од патувања, моите коски оставете ги таму каде што ќе отидам*, пишува. Ако верувате во семејните истории и во извесни поуки што ги нуди митологијата на генеалогичката, сè во мене вели: *патувај!* Па сепак јас мирно лежам во станот на баба ми на Грбавица.

Ако ја раскажувам оваа семејна историја со по малку жар и нежност – што и мене ме изненадува – го правам тоа затоа што е рано наутро и јас сè уште поспан се превртувам во удобниот старински кревет. Удобноста на креветот е виновна што утрово минатото го гледам како

систем на смислени постапки и очекуван фидбек на околностите. Што е луксузот на принцот за некој којшто за ништо на светот не би се согласил одново да доживее ни еден единствен ден од својата младост, некој што, всушност, најдлабоко се срами од секој ден што го проживеал, некој кој кога ќе погледне наназад на својот живот, како и секој човек што држи до себе, може единствено да каже – I See A Darkness.

Низ завесите утрото продира во собата, обезбедувајќи ѝ на мојата приказна – ореол. Оваа досетка со светлината е евтина, но ве молам: митологијата и се создава од евтини работи. Кога ќе помислам на *насмевката на Мона Лиза*, за миг губам критериум и секоја мистификација, ми се чини, прифатлива. Anything goes!

Обично, кога треба да се донесе важна одлука, се вели: остави нека преспие. А вистината е, всушност, поинаква: човек е тап наутро, тап напладне и тап навечер. Тапоста, всушност, е најголема наутро. Сте се запрашале ли зошто сексот е најдобар токму наутро, тогаш кога доаѓа како прва работа по будењето? Затоа што нашиот мозок – којшто, и онака, како што знаеме, го користиме само петнаесетина отсто – тогаш најбавно и најлошо функционира. Она малку крв што безволно се упатила кон мозокот тогаш е најлесно да се сврти надолу. Поспан човек под топол покривач е како среќна свршеница во продавница со венчаници – сè можете да ѝ продадете.

Ако верувате во литературни модели; ако сте склони да ја прифатите тезата, според којашто литературата од Светите книги наваму ја об-

ликува стварноста, иако во мера во која оваа влијае на неа, ако уште покрај сето тоа сте и детерминист, ќе си помислите: еве уште еден кој лежи во првото поглавје – ова ќе биде некоја обломовштина. Ако сето погоре наведено е дел од вашиот светоглед, но искуството наместо на детерминизам ве научило на нихилизам, ќе речете: најлоши се оние кои прво мирно лежат – ова е некој грчки Корчагин, некој невротичен револуционер или масовен убиец, како да постои разлика.

Постелата во којашто лежам е рај за *југонос-талгичарите*, тој специфичен локален вид луѓе искрено посветени на одбивање на фактите и на нивното здраворазумско толкување. Креветот, купен во 1991 година, откако се отсели и последниот потстанар на баба ми, Грк од Хидра кој во Сараево студираше земјоделство, произведен е во „Симпо“, Врање, Србија. Перницата и постелнината, новогодишен подарок од тетка ми, кои од средината на осумдесеттите баба ми ги чувала во орманот и кои утринава силно мирисаат на лавандата со којашто ги штитела од молци, носи *трејд марк „Лио“*, Осиек, Хрватска. Најпосле, благодарение на сараевските студени мајски ноќи, го облеков и стариот џемпер за скијање, од фирмата „Рашица“, Словенија.

Но, што воопшто правам јас утрово, загледан во минатото, во постелата која правосилно би можела да се смета и за инсталација или за некоја друга форма на современа уметност, која под насловот каков што е „ЈУ: Р. И. П“ или „Си беше еднаш еден кревет: си беше еднаш една земја“ би можела да биде изложена во некоја од европските престолнички галерии, но ете,

делејќи ја судбината на којзнае колку други загубени ремек-дела, скапува во станот на мојата баба?

Ја носам најважната одлука во животот.

Само пред еден месец, пред поштарот да затропа на мојата врата и да ми врачи две писма – едното од Босна, другото од Холандија, не ни помислував дека утрово ќе го дочекам во Сараево, градот што го напуштив пред десет години, верувајќи дека го напуштам засекогаш. *Секогаш* сум бил склон на патетично-трагични разврски: кога се љуби, се љуби само еднаш; кога се заминува, се заминува засекогаш; кога се тргнува во војна, тогаш и се гине. Во животот, меѓутоа, ретко имате шанса да го примените своето рафинирано чувство за трагичното, па замислениот возвишен принцип најчесто се троши на тривијалности. На крајот останува само: кога се пие, се пие до паѓање во несвест; кога се бега, се бега брзо; кога се заборава, се заборава целосно. Само пред еден месец бев убеден дека веќе никогаш нема да дојдам во оваа застрашувачка ситуација – да донесувам важни одлуки. Конечно, неколку години потрошив настојувајќи да си организирам мирен живот, без патувања и трансакции со емоции, живот исполнет со убава уметност, пишување и со секојдневни ритуали, од утринско пиење кафе до попладневни прошетки. Напорно и упорно работев на тоа – немам ли оттаму право да се надевам на успех?

Поштарот Пашко е една од ретките личности на која искрено ѝ се радувам – барем така беше до тој ден. По некоја книга, писмо на некој читател и секои петнаесет дена редовна испорака

од десет диска кои ми стигаа од мојот дилер на музика: тоа е она што ми го носеше Пашко. Немаше причина да не го сакам тој човек, морам да кажам, и покрај сите мои склоности кон мизантропија. Без писмата на читателите, секако, се можеше, но книгите и дисковите ми значеа навистина многу. Мојата *мирна егзистенција* за којашто ви зборувам, беше проектирана како „флетлајн“ на апаратот за одржување во живот; долга рамна линија на рамнодушност, која би потскокнала само пред некоја книга или поп албум. Работата, секако, брзо ќе се вратеше во нормала, во сигнализација на клиничка смрт. Сè до новото доаѓање на Пашко, кога мирисот на свежо испечатена книга или кога дигиталниот запис на *scratch protected* површината од дискот ќе почнеше да дејствува врз мене како надеен струен удар од апарат за реанимација. *Вака веќе може да се живее*, си помислив тоа утро. А потоа на мојата врата затропа Пашко.

Го читав „Буда од предградието“ на Курејши и ја слушав „Пасијата по Матеј“ на Бах. Одвреме - навреме ќе го погледнев Нола, својот тримесечен ротвајлер, само за да се уверам дека теоријата на Александар Бечановиќ за влијанието на Бах врз животните е точна. Кога му кажав дека сум забележал оти моето куче секогаш заспива кога ќе го пуштам Бах, Бечановиќ ми рече: *Се разбира. Бах во човекот уништува сè што е анимално. А бидејќи анималното е единствената содржина на животното, Бах егзорцирајќи го од него анималното, нужно прави тоа да падне во – ништожност.* Нола навистина спиеше на својата простирка под полицата со книги. Внимавајќи да не ја разбудам, станав и ја отворив влезната врата.

Единственото писмо, всушност, беше од Сараево; другото ми стигна дури од Амстердам. Сигурен во идентитетот на испраќачот на амстердамскиот глас, се препуштив на љубопитноста: кој би можел да ми пишува од Сараево?

Седнав назад во фотелјата и прочитав:

Драг Константине! Во име на Организациониот одбор за одбележување на десетгодишнината од матура - IV², те покануваме да присуствуваш на прославата која ќе се одржи на 7 мај во 20 часот во хотелот Холидеј Ин. Свое то доаѓање сите поканети веќе го потврдија, вклучувајќи ги и оние кои доаѓаат од САД и од Канада. Се гледаме во Сараево. Алиса Матиќ и Иман Мехмедбашиќ.

Овие имиња не ми значеа ништо. Девојките, веројатно, се мажени и го носат презимето на мажот. А и да не е така, ништо чудно и да не се сеќавам на нив. Бидејќи, кој тип девојки секогаш се буткаа во сите замисливи Одбори и Форуми, од Сојузот на пионери во основното училиште до Драмската секција во гимназија? Секако, не оној тип на девојки што ги паметите. Секако, не средношколски убавици, кукли кои секогаш биле во врска со постари и богати момчиња или кои вие едноставно никогаш не сте собрале доволно храброст да ги поканите да излезете, така што и кога педесет години подоцна ќе умираат, со жалење ќе си помислите на нивниот бакнеж што сте можеле да го имате, само да сте...

Така значи, си помислив. Златен јубилеј: десет години од матурската вечер, што, всушност, мојата генерација не ја ни имаше. Сите веќе имавме купено костуми и чевли, подготвувајќи

се за големата мајска прослава. Меѓутоа, момчињата од брдото припукаа уште во април. До мај, мојот најдобар пријател доби снајперски куршум во глава и беше погребан на Барите, а мојата девојка доживеа нервен слом бидејќи нејзиниот *pater familias* реши да го напуштат Сараево и да се преселат во неговата родна куќа во Бугојно, како што рече „за да бидат со својот народ“. Во Улцињ, гласот за тоа до мене стигна по пошта, којашто како и телефоните во тоа време сè уште функционираше, баш како што и по пошта го добив свидетелството за завршена гимназија. Што направив тогаш? Не се сеќавам, но можам да се обложам дека седнав во истата фотелја и го пуштив истиот стар, добар Бах. *Смрдливиот дебел Бах зад оргулите на „Свети Тома“*, како што Бернхард го нарекува во „Старите мајстори“. *Смрдливиот дебел Бах*, којшто најдлабоко го презирам кога се гадам од самиот себе си. *Смрдливиот дебел Бах*, чиј непоимлив гениј толку пати ми послужи, сите неразрешени дилеми, срамни постапки и кукавички повлекувања да ги удавам во неговата музика, помислувајќи секој пат дека, всушност, постапувам исправно бидејќи илуминирам во божествена убавина, наместо да се занимавам со овоземските тривијалности. Потоа го отворив писмото од Теа.

Ова е прстен. Ќе го ставиш в џеб и ќе постапиш според упатствата што следуваат. Ова е авионска карта. Авионот полетува од Сараево на 7 мај во 17,30. Кога авионот ќе слета во Амстердам, ќе те чекам на аеродром. Ќе ми пријдеш и ќе ми го дадеш прстенот што ти го испраќам.

Ќе ме прашаш: Сакаш ли да се омажиш за мене? Јас ќе речам „да“ и ќе живееме среќно додека смртта не нè раздели. Ова ќе се случи на 7 мај или никогаш. Ако не бидеш во авионот, веќе нема да ме видиш. Како извинување би можела да прифатам само извесен сплет на околности што би можел да доведе до тоа авионот да се урне и во таа прилика да загинеш: сè освен ова длабоко го преминува мојот праг на толеранција. Во случај на авионска несреќа треба да знаеш дека засекогаш ќе те сакам. Повторувам: 7 мај во Амстердам или никогаш нема да слушнеш за мене.

Те сакам, Теа

Сега е 10 часот и триесет минути. Седми мај е, две илјади и втора година: мојот роденден и роденденот на Маршал Тито, иако, а во тоа е невозможно да не се видат конците на завешта против него, но и против мене, роденденот упорно му го славеа на 25 мај, под фирмата „Ден на младоста“. Ако верувате дека суштината на светот може да се изрази со бројки, ако верувате во нумерологијата, доаѓањето во Сараево, на мојот и на Титовиот роденден, на прославата на десет години од матура, на десет години од почетокот на војната – секако, ќе ви каже многу.

Последниот пат кога преспав во станот на баба ми за малку не останав без прекрасниот пријател, Амар Бичакчиќ. Тоа беше во 1991, кога во станот што најпосле го напушти грчкиот студент, организирајќи журка со нешто малку трева и со унгарско бело вино. Околу 3 часот

по полноќ друштвото се разотиде, а Амар и јас заклучивме дека сме *гладни*, цитирам, *како волци*. Ако се држиме до оваа животинска терминологија, треба да се каже уште и дека јас бев *пијан како свиња*. Во станот немаше ништо за јадење, така што Амар одлучи да тркне до Марин Двор, до fast food-от што работеше цела ноќ. Вината за тоа сакам да му ја префрлам на навистина одвратното унгарско вино, но вистината е дека лошата трева ме направи параноичен, па брзо по пристигнувањето на Амар, цврсто убеден дека убијците на ФБИ чекаат на момент на мое невнимание ја заклучив вратата. После тоа се одвлечкав до кујната и таму изгубив свест. *Then I Saw A Darkness*. Утрото ме разбуди смрдеата од сопствената коса која спокојно тлееше, бидејќи едно перче се беше запалило, откако сум паднал на подот, потпирајќи си ја главата на термоакумулационата печка. Внимателно го разгледав станот целиот во наред и набрзо се соочив со поовска тајна: Амар не беше во станот, а влезната врата беше заклучена од внатре. Како излегол, Господ да чува? И кога? Ме просветли сосетката, која како Тасманиски ѓавол истрча во ходникот откако низ шпионката ме видеа како излегувам од станот и панично ми раскажа за момчето кое околу четири часот наутро тропало на мојата врата.

Значи, вака: Амар со хамбургерите се вратил од Марин Двор и наишол на заклучена врата. Засвонил. Кога и после тоа не сум му отворил, изгубил нерви и почнал со нозете да тропам по вратата, пцуејќи ме на сите начини на кои во тој миг успеал да се сети. Оние што се упатени во тајните на босанските пцовки, знаат дека

каталогот на варијанти на проколнувања што ги имал на располагање бил практично неисцрпен. Од приказната на сосетката сфатив дека бил на раб да ги разбуди сите станари. Некој од нив повикал полиција. Кога дежурната патрола стигнала, го затекнала како со несмален ентузијазам урла и ја шутира вратата. Се обидел да им објасни дека внатре имало журка, дека излегол да купи хамбургери – *Еве, погледнете уште се топли* – и дека од некоја причина сега не му отворам. *Гласот на народот од соседството се замешал во приказната тврдејќи дека момчето лаже, бидејќи тука живее некој Грк, студент, но сега се отселил: тука немало никаква журка, туку нека го водат во станица и нека видат што не е во ред со него, да не е некој од оние наркоманине.* Полицајците, навистина, на вратата ја виделе плочката со грчко име. Засвонеле и заклучиле дека во станот нема никој. Амар го однеле во полициската станица, од каде што утрото го изнел татко му.

Во целата ситуација за Амар имаше неколку отежнувачки околности. Најпрво, Амар брзо пред ова заврши со терапијата за одвикнување од хероин, така што родителите кон него негуваа извесни сомнежи и стравови. Подоцна добрите луѓе се навикнаа, бидејќи тоа, како што ќе се покаже, беше прва во низата негови терапии за детоксикација. Целата ситуација стана надреална на третиот ден од војната, кога татко му под снајперска стрелба од Брека во два наутро го возел во болница во Кошево, бидејќи Амар проценил дека почетокот на војната е вистинско време за *overdose*. Но тогаш уште недоверливи родителите неколку недели одбиваа да го пуштат во град. Излегувањата му ги

ограничија на одење на училиште, од каде што мораше да се враќа точно во минута. Секој ден пред училиштето го чекаше таксист, пријател на татко му, кој го возеше до дома и го следеше сè додека не го предадеше во рацете на мајка му. На журката го пуштија, пред сè, бидејќи моето име, така барем сметаа, гарантира чесно друштво и отсуство на опијати. Пуштен беше под услов да преспие кај мене и наутро со мене да се врати дома каде што следуваа стимулативен и лековито пасторален детаљ, како награда ќе не чека – појадок. Така што, кога во четири наутро заклучил дека нема изгледи да му отворам, многу прецизно можел да предвиди каква казна ќе го снајде ако се појави во рани зори, сам, пред очите на родителите. Претпоставувам дека инцидентот што го направи таа ноќ во ходникот повеќе беше резултат на очај, отколку на бес. Бидејќи казната си ја знаеше – но се прашуваше: Каде е вината? Вината, како што знаеме, во тој момент рече на подот од кујната на баба ми. *Што да ти кажам: сето тоа е од лошото вино*, му реков кога го видов утредента. Всушност, може да ви се случат и полоши работи од тоа татко ви на пола година да ви го укине џепарлакот и да ви ја продолжи забраната за излегување, затоа што вашиот пијан пријател ја заклучил вратата и изгубил свест.

Додека ја преминував босанско-црногорската граница размислував за можноста повторно да го видам Амар.

Кога од Црна Гора ќе влезете во Босна ве дочекува патот, кој Милорад Додик, своевремено газда на Република Српска, го направил

пред некои од изборите. Му било потребно да ги убеди избирачите дека тој, ете, одржува односи со останатите *српски* земји – пат кон братската Црна Гора беше доволно убедлив... Додик ги доби изборите.

Денес, тој пат е полош од кој било макадамски планински друм. Парчиња асфалт поредени на каллива подлога. Тесна патека што треба да ве однесе во земјата која искрвави. Тоа е, веројатно, најлошиот пат во универзумот, помислив додека низ напуштените засади со јаболкници возев кон Брод на Дрина. Само камионџиите на никшичката железарница и на подгоричкиот „Радоје Дакиќ“ во своите за’рѓани камиони на работ на распаѓање брзаа по козјата патека, не обзирајќи се на оние коишто доаѓаа од спротивна насока. Одвреме - навреме се разминувате со бел џип на некоја од хуманитарните организации, кои кружат на Балканот, во кој се возат луѓе кои веруваат дека се *хуманисти* и *цивилизирани*, луѓе на кои ние сме им попотребни отколку тие нам. Бидејќи, дали тие ќе беа *цивилизирани* да немаше *дивјаци* како нас?

Ја минувате границата. Пред една година граничниот премин го контролираа царината и полицијата на Република Српска. Денес, тука се службениците на Федерацијата, покрај онаа со српски ентитет. Утре ќе има само босански цариници. Ако верувате во правдата, која секогаш доаѓа на крај, ќе заклучите дека процесот на интеграција на Босна и Херцеговина се одвива бавно, но човекот, неутралниот набљудувач, случајниот патник, би рекле, сепак ги воочува промените.

Значи: патот на Додик. Ако во изградбата на овој пат вложеа делче ентузијазам, каков што демонстрираа за време на уривањето на босанските градови, да не зборуваме за тоа кога на ред дојде уривањето на џамиите, босанскиот Србин одеднаш ќе станеше работлив како Германец – денес ќе се возеше по пат како – оние германските. Но Република Српска е *де-ридијанска* земја – рај на деконструкцијата. *Да се разори, да се урне, да се раздвои* – тоа се работите што ја интересираат земјата на војниците кои четири години беа чувари на џиновскиот концентрационен логор за Бошњаците. Република Српска е споменик на тој конц-логор: нема ништо што би можело да се спореди со безочната перверзност на постоењето на тој ентитет, настанат со вкрстување на *епското, варварско* насилство и *софистицираната, виртуелна европска надворешна* политика. Како нацистичките конц-логори да се обединат во една територија и да им се обезбеди автономија: *сите конц-логори во една држава*.

Замислете човек кој десет години одлучно одбива да патува. Човек кому дури и возењето од Улцињ до Подгорица му е – пат на страдање. За него тоа не се сто километри асфалт – тоа е патека посипана со ситни клинци по која тури бос, додека бесната маса го гаѓа со камчиња. Тој човек најпосле одлучил да патува, бидејќи на него се сетиле старите пријатели и бидејќи жената што ја сака нашла за потребно да го малтретира со бедни брачни ултиматуми. Неговиот дом одеднаш станува средиште на оркан. Наидува опасност која од корен ја менува географијата на неговата куќа – пријатната работна соба одеднаш не е простор за мир и убава

уметност, туку влажен, мрачен затвор во кој мора да се донесе важна одлука од која зависи сè она што не го интересира и од што, конечно, со мака се ослободил: пред сè, од емоциите и од плановите за иднината. Затоа одлучува да – бега. Бега право во рацете на опасноста, во Сараево, таму каде што лежи разрешувањето – *бидејќи таму каде што престојува опасноста, расте спасоносното.*

И така: еве ме во станот на баба ми, во креветот на кој на вокмен ја слушам Олдхамовата „I See A Darkness“. Што правам тука, што се очекува од мене? Треба да решам дали во 20 часот да одам во Холидеј Ин и повторно да ги видам сте преживеани пријатели и изгубени девојки или во 17,30 часот на бутмирскиот аеродром да влезам во авион за Холандија, кој ќе ме однесе право во иднината – во брак со мојата најголема љубов. Дозволете ми да ја подигнам интонацијата и работата да ја поставам вака: што ќе одберам – минатото или иднината? И ако го одберам минатото, нема ли тоа да биде затоа што по секоја цена сакам да ја избегнам иднината. Или незавршеното, прекинатото минато не прогонува како дух и од нашиот живот создава проколната куќа, која може да биде ослободена, а магијата отфрлена по новото соочување со сите тајни и нерасчистени сметки од минатото? Или, пак, дозволете ми да бидам прецизен и брутален и работата да ја поставам вака – ќе имам ли јајца да се покренам и да отидам во Амстердам?

Ако верувате во *happy end*; ако верувате во човечкиот разум; ако верувате дека во секој од нас почива извесно количество залихи на до-

бра, кои, како кога семејниот накит се вади од скриените кутии во време на најголема сиромаштија, со фанфари и конфети ќе се појават во судниот миг – тогаш, секако, сметате дека вечерва ќе влезам во авионот за Амстердам и за неколку часа ќе ја припијам Теа на градите, откако ќе се пробие низ цариниците и ќе претрча по аеродромската писта за да ми се фрли во прегратка. Велам, ако во сето тоа верувате.

Бидејќи јас не верувам.